

Відповіді
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на зауваження викладені у звіті експертної групи Про результати акредитаційної експертизи
освітньої програми 24708 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»,
рівень вищої освіти Магістр, спеціальність 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство

Співпраця з експертною групою була змістовною й позитивною. Ми вдячні експертам за ґрунтовні обговорення й відзначені сильні сторони освітньої програми. Рекомендації слугуватимуть покращенню реалізації ОП та її подальшому вдосконаленню у відповідності до цілей ОП й узгоджень зі стейкхолдерами. Водночас ми маємо загальне зауваження і певні заперечення/коментарі щодо окремих позицій звіту

1. Зауваження: У звіті Експертної групи опис слабких сторін часто містить фразу «У відомостях самооцінювання ... недостатньо конкретизовано.... . Рекомендуємо». Наявність такого запису: 1) формує враження що експертна група НІЧОГО крім відомостей самооцінювання не вивчала; 2) спонукає вносити зміни/доповнення до ... відомостей самооцінювання, а не до програми чи інших документів/практик.

2. Заперечення і коментарі:

<i>Критерій</i>	<i>Звіт Експертної групи</i>	<i>Коментар Університету</i>
Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення	<p>- «Положення про організацію навчального процесу у КНУ імені Т. Шевченка» потребує оновлення та перезатвердження;</p> <p>- рекомендуємо перезатвердити програму вступного фахового випробування на ОНП, оскільки розміщена на сайті програма затверджена 5.02.2018 р.</p> <p>- радимо активізувати участь здобувачів освіти в процедурах обговорення та майбутнього перегляду ОНП;</p>	<p>- «Положення про організацію навчального процесу у КНУ імені Т. Шевченка» http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf затверджено Вченою радою КНУТШ 7 травня 2018 р. і відповідає сучасному законодавству в сфері освіти;</p> <p>- Програма вступного фахового випробування затверджується щорічно (останній раз – на засіданні Вченої ради історичного факультету 27 лютого 2020 р. протокол № 9) і розміщується на сайті історичного факультету КНУТШ https://drive.google.com/file/d/1h6oB7eeEO4Vr6r3HXh72KjivF0BFjsyO/view</p> <p>- Обговорення питань викладання археології, музеєзнавства, пам'яткознавства відбувалось під час круглого столу, що проходив у рамках конференції «Археологія та музейна справа в системі освіти та</p>

- у таблиці 3 в графі «Методи навчання» подано форми навчання (лекція, семінар, самостійна робота); радимо внести зміни та прописати саме методи (наприклад: словесний, усний тощо).

– радимо запровадити на ОНП моніторинг обізнаності здобувачів освіти з процедурами проведення контрольних заходів і механізмів оскарження результатів контролю;

- рекомендуємо доопрацювати модель погоджень і дозволів на забезпечення приміщень і технічного супроводу для проведення студентських заходів, адже існуюча не відповідає принципам студентоцентричного навчання;

- з метою уникнення непорозумінь на ґрунті відмінних підходів до оцінювання результатів навчання з боку викладачів-лекторів та асистентів, рекомендуємо удосконалити систему оцінювання знань студентів з дисциплін ОНП у частині поточного та підсумкового контролю;

науки» в жовтні 2019 р., на який запрошувались учасники конференції, випускники та студенти кафедри; також було проведено опитування здобувачів за ОП. Анкети та програма конференції були надані членам ЕГ

- В сучасній педагогіці існують різні підходи щодо класифікації методів навчання у вищій освіті. На нашу думку, назви «лекція», «семінарське/практичне заняття», «самостійна робота» краще відображають суть взаємодії викладача та студента

- Про форми та методи контролю знань студентів за курсами студентів інформують на першому занятті з дисципліни. Протягом семестру відбувається активна комунікація між здобувачами та викладачами, в ході якого з'ясовується рівень обізнаності студентів про проведення контрольних заходів та механізми оскарження результатів контролю.

- Система поточного та підсумкового контролю знань студентів на ОП відповідає вимогам КНУТШ. На даній ОП не відбувається розподілу форм контролю по дисципліні між викладачами, тобто один і той же викладач повністю забезпечує всі форми навчання та методи контролю по дисциплінам (читає лекції, веде семінарські/практичні заняття, оцінює самостійну роботу, проводить підсумкове оцінювання у вигляді іспиту чи заліку). На нашу думку, це дає можливість організувати виклад матеріалу за темами (звернути увагу на аспекти, які потрібно більш глибоко

- під час зустрічей зі стейкхолдерами не вдалося встановити наявність підтверджуючих документів матеріалів щодо проведення анонімних опитувань та письмових звернень із пропозиціями та зауваженнями відносно змісту ОНП;

розібрати), формує повну картину про знання та вміння здобувачів, дозволяє уникнути порозумінь та поставити достовірні оцінки.

Ще на стадії підготовки документів для ліцензування ОП було проведено круглий стіл на тему «Культурна спадщина України: дослідження, музеєфікація, охорона та збереження», на якому були присутні випускники кафедри та представники роботодавців (детальніше

[http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=article&id=302:kruhlyi-stil-na-temu-kulturna-spadshchyna-ukrayiny-doslidzhennia-muzeifikatsiia-okhorona-ta-](http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=article&id=302:kruhlyi-stil-na-temu-kulturna-spadshchyna-ukrayiny-doslidzhennia-muzeifikatsiia-okhorona-ta-zberezhennia&catid=19&Itemid=117)

[zberezhennia&catid=19&Itemid=117](http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=article&id=302:kruhlyi-stil-na-temu-kulturna-spadshchyna-ukrayiny-doslidzhennia-muzeifikatsiia-okhorona-ta-zberezhennia&catid=19&Itemid=117)). Серед проблем, що пропонувались до обговорення були особливості та складності підготовки фахівців музейчиків та пам'яткознавців.

Як вже зазначено вище обговорення питань викладання археології, музеєзнавства, пам'яткознавства відбувалось під час круглого столу, що відбувся в рамках конференції «Археологія та музейна справа в системі освіти та науки» в жовтні 2019 р., на який запрошувались учасники конференції, випускники та студенти кафедри; також було проведено опитування здобувачів за ОП.

Крім того, укладено низку договорів та меморандумів про співпрацю Історичного факультету з різними зацікавленими установами (Національний музей історії України, Національний музей історії України в Другій світовій війні, Історико-культурний заповідник «Меджибіж», Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Міністерство культури України та ін.), які були надані ЕГ. За цими

		<p>договорами передбачено співпрацю і в питаннях організації та оцінювання освітнього процесу. Опис освітньої програми було оприлюднено на сайті кафедри археології та музеєзнавства під час вступної кампанії 2018 р. http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=284&Itemid=181</p> <p>На даний момент не було висловлено суттєвих зауважень та пропозицій відносно змісту ОП.</p>
<p>Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 1:</p> <p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.</p> <p>Сильною стороною ОНП є інтеграція в освітньому процесі поглиблених теоретичних знань, умінь інноваційного характеру й практичних навичок, пов'язаних з діяльністю музейних і пам'яткоохоронних установ. Йдеться про здатність здобувачів освіти до провадження науково-дослідної, освітньої та управлінської діяльності, вміння оцінки, експертизи, охорони та збереження об'єктів культурної спадщини. При цьому основний фокус ОНП спрямовано на спеціальну освіту з акцентом на організаторських та управлінських компетентностях для роботи в різнопрофільних музеях і пам'яткоохоронних установах.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.</p> <p>У відомостях про самооцінювання ОП за критерієм 1 (Проектування та цілі освітньої програми) недостатньо конкретизованою є позиція щодо відповідності цілей ОНП стратегії ЗВО. Радимо конкретизувати цю інформацію. У відомостях про самооцінювання не визначено, досвід яких конкретно вітчизняних та</p>	<p>В звіті ЕГ в пункті III, «критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми, підпункт 1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти» зазначено:</p> <p>«Вивчення ОНП «Музеєзнавство, пам'яткознавство» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, галузі знань 02 Культура і мистецтво, що реалізується в Київському нац. ун-ті імені Т. Шевченка, відомостей про самооцінювання ОП, інших наданих ЗВО документів, а також результати бесіди з гарантом ОП доц. Шидловським П.С., проректором з науково-педагогічної роботи (навчальна робота) проф. Бугровим В.М., деканом історичного факультету проф. Патриляком І. К. засвідчили, <u>що ОНП має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії ЗВО, зафіксованій у його Статуті</u> (http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-02-17.pdf) <u>та Стратегічному плану розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2018-2025</u> рр. (http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Development-strategic-plan.pdf), що враховує сучасні глобальні й національні виклики, можливості, загрози та</p>

	<p>іноземних програм було враховано при формуванні цілей та програмних результатів навчання ОНП.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 1.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.</p> <p>Цілі ОНП в цілому відповідають місії та стратегії ЗВО, який є одним із визнаних, провідних центрів підготовки здобувачів вищої освіти за ОНП. Проте окремі позиції в межах критерію 1 (Проектування та цілі освітньої програми) мають потенціал для покращення. Зокрема, у відомостях про самооцінювання недостатньо конкретизовано є позиція щодо відповідності цілей ОНП стратегії ЗВО. Також не визначено, досвід яких конкретно вітчизняних та іноземних програм було враховано при формуванні цілей та програмних результатів навчання ОНП.</p>	<p>перспективи.</p> <p><u>Цілі даної ОНП, зокрема, корелюються з напрямком розвитку ЗВО «Освітній процес» та враховують такі його індикатори, як: формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти; потреби ринку праці при провадженні освітньої діяльності; формування контингенту студентів які мають необхідні здібності та мотивацію до здобуття вищої освіти в університеті; забезпечення різнобічного розвитку здобувачів освіти; інтеграція в міжнародний освітній простір.</u></p> <p>У відомостях само оцінювання за цим критерієм зазначено: <i>«Київський національний університет імені Тараса Шевченка – заклад вищої освіти, основною метою освітньої діяльності якого є підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних на національному та міжнародному ринку праці фахівців для наукових та освітніх установ, органів державної влади і управління, підприємств всіх форм власності за всіма рівнями вищої освіти в усіх галузях освіти (відповідно до міжнародних і вітчизняних класифікацій освіти), утвердження національних, культурних і загальнолюдських цінностей (Статут КНУ http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-02-17.pdf).</i></p> <p><i>Підготовка фахівців зі спеціальності «Музеєзнавство, пам'яткознавство» відповідає функції КНУ з формування національної еліти, висококваліфікованих кадрів для наукових, освітніх та виробничих установ. Це особливо важливо з огляду на розпочату реформу органів управління влади України (в тому числі сфери охорони культурної спадщини на фоні нестачі кадрів в музейній та пам'яткоохоронній галузях).</i></p>
--	---	---

Цілі програми відповідають Стратегічному плану розвитку Університету (Стратегічний план розвитку Університету на період 2018-2025 року <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Development-strategic-plan.pdf>).»

Враховуючи обмежену кількість знаків (1500) в формі самооцінювання для подання інформації за цим підкритерієм, розкрити більш повно та конкретизувати інформацію не було можливості.

В звіті ЕГ в пункті III, «критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми, підпункт 3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм» зазначено:

«Зміст і спрямування освітніх компонентів ОНП забезпечують підготовку нових кадрів, які не лише мають фундаментальні знання з музеєзнавства, але й володіють знаннями, вміннями та навичками музейного менеджменту, маркетингу, дизайну, реклами, PR, є спроможними проводити фахову оцінку культурних цінностей, історичних пам'яток і творів мистецтва. Цілі даної ОНП і програмні результати навчання визначаються також з урахуванням процесу реформування галузі охорони культурної спадщини, яке розпочалось у 2019 р. і потребує забезпечення професійними кадрами. Брак фахівців сучасного рівня гостро відчувається в українських музеях. Розробники ОНП переконані, що тенденції розвитку музейної справи та охорони пам'яток спільними для всієї країни. Київ, є одним із

музейних центрів України, а його музеї та пам'яткоохоронні установи відображають усі аспекти функціонування галузі. Натомість майбутнім місцем працевлаштування випускників ОНП можуть стати установи у будь-якому регіоні України. Під час формулювання цілей та програмних результатів ОНП, складання навчальних планів враховувався досвід функціонування аналогічних вітчизняних ОП у Київському університеті культури і мистецтв та Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки. Під час бесіди з гарантом ОП та членами проектної групи з'ясовано, що при розробці даної ОНП враховувався досвід аналогічної програми Ягелонського університету(Краків, Польща) проте ця інформація у відомостях про самооцінювання відображена не була.»

У відомостях само оцінювання за цим критерієм зазначено:

«Під час формулювання цілей та програмних результатів освітньої програми, складання навчальних планів враховувався досвід функціонування аналогічних вітчизняних програм (наприклад, Київського університету культури і мистецтва, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки тощо). Інформація про освітні програми отримана з відкритих джерел. Кафедра археології та музеєзнавства має контакти з колишніми та нинішніми викладачами кафедри музеєзнавства та експертизи історико-культурних цінностей Київського університету культури і мистецтва, від яких було отримано цінну інформацію про особливості навчання і викладання за спеціальністю «музеєзнавство, пам'яткознавство».

		<p><i>Крім того, на кафедрі археології та музеєзнавства КНУТШ з 1944 року викладаються дисципліни музеєзнавчого та пам'яткознавчого характеру. Музейна спеціалізація студентів є однією з основних на кафедрі. Частина випускників кафедри працює в різних музейних та пам'яткоохоронних закладах. Їх поради були враховані при складанні навчальних планів та розробці освітньої програми.</i></p> <p><i>З досвіду колег, що проходили підготовку або підвищення кваліфікації в іноземних закладах освіти, особливо виділялись велика кількість практичних занять та конкретних проектів над якими працюють здобувачі, що було враховано при розробці освітньої програми.»</i></p> <p>Таким чином, зазначені зауваження не кореспондуються із змістом звіту та відомостями форми самооцінювання, підстав для зниження оцінки за Критерієм 1 до рівня В немає, і, враховуючи описані сильні сторони, ми вважаємо за можливе оцінити дану ОП за цим критерієм на А.</p>
<p>Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 2:</p> <p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.</p> <p>Сильною стороною ОНП є загальна узгодженість її цілей, змісту та спрямування з оптимальним розподілом навчального часу у контексті студентоцентричного навчання. У цілому освітні компоненти, включені до ОНП, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей і програмних результатів навчання.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо</p>	<p>Відповідно до Порадника щодо заповнення відомостей самооцінювання освітньої програми (для закладів вищої освіти) https://naga.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/%d0%bf%d0%be%d1%80%d0%b0%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d0%ba_121119.pdf при поданні інформації в підкритерії «Продемонструйте, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною) довге поле» потрібно відповісти на наступні уточнювальні питання «Як зміст ОП (освітні компоненти) відповідає об'єкту(ам) вивчення та/або діяльності? Як зміст ОП (освітні</p>

<p>удосконалення у контексті Критерію 2. У відомостях про самооцінювання ОНП не продемонстровано, що зміст ОНП відповідає предметній області заявленої для спеціальності, а надана у відомостях інформація не розкриває суті питання цього підкритерію. Опис практичної підготовки здобувачів освіти не містить аналізу компетентностей, які забезпечуються в ході практики. Відсутня інформація про рівень задоволеності студентів і випускників компетентностями, здобутими під час практичної підготовки. «Положення про організацію навчального процесу у Київському національному університеті імені Т. Шевченка» потребує оновлення та перезатвердження.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 2. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2. Обсяг ОНП та окремих освітніх компонентів загалом відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти. Зміст ОНП має чітку структуру, а її освітні компоненти складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. Зміст ОНП відповідає предметній області визначеної спеціальності, передбачає практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності. Обсяг ОП та окремих освітніх компонентів реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання. Структура та зміст ОП в цілому забезпечують умови якості освіти за</p>	<p>компоненти) відповідає теоретичному змісту предметної області (поняття, концепції, принципи та їх використання для пояснення фактів та прогнозування результатів)? Як зміст ОП (освітні компоненти) відповідає методам, методикам та технології (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосовування на практиці)? Як зміст ОП (освітні компоненти) відповідає інструментам та обладнанню (об'єкти/предмети, пристрої та прилади, які здобувач вищої освіти вчиться застосовувати і використовувати)? Якщо ОП є міждисциплінарною, надайте обґрунтування для добору освітніх компонентів, що стосуються кожної складової. Чим ОП відрізняється від ОП за суміжними предметними областями (спеціальностями), якщо вони реалізуються в ЗВО? Чи розглядається (розглядалася) можливість об'єднання декількох програм? Якщо так, то які основні чинники зумовлюють рішення про продовження діяльності у межах окремої ОП?», на які в рамках відведених 3000 знаків було надано наступну відповідь</p> <p><i>«Об'єктами вивчення ОП «музеєзнавство, пам'яткознавство» в проекті стандарту визначено: сучасні наукові дослідження з музеєзнавства, пам'яткознавства, менеджмент музейної та пам'яткоохоронної галузі, органи державного управління в галузі культури, освіти, внутрішньої політики, науково-дослідні інститути і експертно-аналітичні центри, механізми і технології управління спадщиною, організації з контролю над вивезенням за межі країни історико-культурних цінностей. Цьому відповідають такі ОК: «Загальна та спеціальна музеологія», «Менеджмент і маркетинг в музейній</i></p>
---	--

	<p>спеціальністю. Водночас у відомостях про самооцінювання ОНП не продемонстровано, що зміст ОНП відповідає предметній області заявленої для спеціальності, а надана у відомостях інформація не розкриває суті питання цього підкритерію. Опис практичної підготовки здобувачів освіти не містить аналізу компетентностей, які забезпечуються в ході практики. Відсутня інформація про рівень задоволеності студентів і випускників компетентностями, здобутими під час практичної підготовки.</p>	<p><i>справі», «Музеєфікація природної та культурно-історичної спадщини», «Організація науково-дослідної роботи в музеях», «Охорона культурної та природної спадщини в Україні та світі», «Правові аспекти охорони культурної спадщини», «Паспортизація пам'яток історії та культури» та ін.</i></p> <p><i>Поняття з музеєзнавства, пам'яткознавства, концепції, принципи їх використання вивчаються в ході опанування всіх дисциплін навчального плану.</i></p> <p><i>Методи, методики та технології, необхідні для подальшої професійної діяльності аналізуються ОК «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності», «Менеджмент і маркетинг в музейній справі», «Музеєфікація природної та культурно-історичної спадщини», «Організація науково-дослідної роботи в музеях», «Паспортизація пам'яток історії та культури», «Наукова організація фондів музею», «Музейна педагогіка», «Музейний та виставковий дизайн», «PR та реклама в музейній справі», «Новітні технології в музейній справі» та іншими дисциплінами.</i></p> <p><i>Навчання за освітньої програмою відбувається в приміщенні Археологічного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка (експозиція, фонди). Загалом, в структурі КНУТШ є близько 10 музеїв різного профілю, що можуть стати базою для отримання необхідних практичних навичок.</i></p> <p><i>Окремі заняття проводилися в різних музеях м. Києва (Мистецький Арсенал, Національний художній музей України, Музей історії України в Другій світовій війні та ін) безкоштовно (за згодою музейних закладів). Заняття в цих умовах дають можливість студентам</i></p>
--	--	---

ознайомитись з необхідним для майбутньої професійної діяльності обладнанням.

Це єдина освітньо-наукова програма за спеціальністю 027 «музеєзнавство, пам'яткознавство» на історичному факультеті КНУТШ на другому магістерському рівні денної форми навчання. Також історичний факультету КНУТШ проводить набір для підготовки магістрів за спеціальністю 032 «Історія та археологія». На освітніх програмах цієї спеціальності немає курсів, пов'язаних з музейною справою та пам'яткознавством (за виключенням ОП «Археологія» та «Історія мистецтв» де є дотичні загальні курси).

Також, в КНУТШ відбувається навчання за освітньо-професійною програмою 027 «музеєзнавство, пам'яткознавство» на магістерському рівні заочної форми навчання (90 кредитів ЄКТС). На цій програмі значно менше компетентностей та програмних результатів навчання, що пов'язані з науковою діяльністю майбутнього випускника.»

На нашу думку, подана інформація демонструє, як зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності і відповідає на поставлені в пораднику питання.

Під час аналізу підкритерію 5 в рамках вказаних 1500 знаків було зазначено «Навчальним планом підготовки магістрів ОП «музеєзнавство, пам'яткознавство» передбачено 890 навчальних аудиторних годин, з них - 190 годин практичних занять, а також 360 годин музейної науково-дослідної практики (12 кредитів ЄКТС). Практичні заняття з дисциплін проводяться в приміщеннях

		<p>Археологічного музею КНУ ім. Т. Шевченка та інших музеїв м/ Києва. Так у 2018/2019 та 2019/2020 нн.рр. відбувались практичні заняття в Національному художньому музеї України, Мистецькому арсеналі, Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику, Національному музеї історії України в Другій світовій війні, Музеї шістдесятиництва та інших закладах.</p> <p>Основними базами практики передбачаються музеї Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Також, студенти можуть самостійно обрати собі інший музейний заклад для проходження практики. 2019/2020 н.р. студенти проходять практику в Музеї історії Десятинної церкви, Новопсковському краєзнавчому музеї, Державному політехнічному музеї.</p> <p>Відповідальні представники баз практик мають право ознайомитись з робочою програмою Музейної практики. Після проходження практики студенти здають Звіт про проходження практики, де описують роботи, в яких вони були задіяні, отримані знання та навички.</p> <p>Основні компетентності, які студенти отримують в результаті проходження практики пов'язані з усіма напрямками діяльності музейних установ (освітня, експозиційна, фондова та інші роботи), що зазначено в робочій навчальній програмі Музейної практики.», тобто основний акцент при самоаналізі було зроблено на практичні заняття з навчальних дисциплін, оскільки опис компетентностей та результатів навчання з Музейної науково-дослідної практики подано в Робочій програмі практики http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/images/pdf_d</p>
--	--	--

		<p>oc/Programm/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf</p> <p>df.</p> <p>В анкеті здобувачів є питання, чи достатньо практичних занять за ОП. На час проведення виїзної експертизи практика студентів ще не була завершена, тому не було можливості проаналізувати рівень компетентностей і умінь та задоволеності студентів від проходження практики.</p> <p>«Положення про організацію навчального процесу у КНУ імені Т. Шевченка» http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf затверджено Вченою радою КНУТШ 7 травня 2018 р. і відповідає сучасному законодавству в сфері освіти;</p> <p>Враховуючи вищезазначене, а також сильні сторони програми за цим критерієм, в тому числі, велику кількість соціальних навичок, студентоцентрикований підхід, узгодженість цілей ОП, змісту та спрямування з оптимальним розподілом навчального часу вважаємо, що за Критерієм 2 дана ОП заслуговує оцінки А.</p>
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 3: Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.</p> <p>«Правила прийому на навчання до КНУ ім. Т. Шевченка у 2020 році», зокрема й за даною ОНП, є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО. «Правила...» враховують особливості ОНП у частині фахового вступного випробування, визначають чіткі та зрозумілі правила визнання</p>	<p>В пункті 2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми критерію 3 зазначено:</p> <p>«Правилами прийому на навчання до Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2020 році» (http://vstup.univ.kiev.ua/userfiles/files/Правила%20при%20прийому%202020%20.pdf) у загальних рисах визначено порядок організації та проведення конкурсного відбору, зокрема й за ОНП (розділ III). <u>Особливості</u></p>

	<p>результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації ОНП.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.</p> <p>Правила прийому на навчання до ЗВО у загальних рисах визначають порядок організації та проведення конкурсного відбору, зокрема й за ОНП (розділ ІІІ) проте не конкретизують особливості ОНП у частині фахового вступного випробування. Рекомендуємо перезатвердити програму вступного фахового випробування на ОНП «Музеєзнавство, пам'яткознавство» (рівень вищої освіти – магістр), оскільки розміщена на сайті програма має дату затвердження 5.02.2018 р.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 3.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.</p> <p>Процедура доступу до ОНП та визнання результатів навчання при вступі на неї є чіткою та зрозумілою проте потребує конкретизації у частині предметного змісту фахового вступного випробування. Інформація щодо можливостей навчання на ОНП є відкритою та доступною для всіх бажаючих. Програма вступного фахового випробування потребує перезатвердження.</p>	<p><u>ОНП у частині фахового вступного випробування конкретизуються програмою вступного фахового випробування (ПВФВ). Ознайомлення з ПВФВ для вступу на ОНП засвідчило, що її зміст включає початкові (вхідні) компетентності з основ музеєзнавства, освітньої діяльності музеїв, експозиційної, фондової роботи в музеї та пам'яткознавства, потрібних для того, аби розпочати навчання на ОНП</u> (http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/images/word_docs/programm_magistry_muzeozn_denna.doc)»</p> <p>Програма вступного фахового випробування затверджується щорічно (останній раз – на засіданні Вченої ради історичного факультету 27 лютого 2020 р. протокол № 9) і розміщується на сайті історичного факультету КНУТШ https://drive.google.com/file/d/1h6oB7eeEO4Vr6r3HXh72KjivF0BFjsyO/view</p> <p>Таким чином підстав для зниження оцінки за Критерієм 3 до рівня В немає, а відмічений експертами високий рівень відповідності по інших позиціям, зокрема врахування результатів навчання отриманих під час академічної мобільності, дозволяє нам пропонувати оцінити дану ОП за Критерієм 3 на А.</p>
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 4:</p> <p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.</p> <p>Навчання і викладання за освітньою програмою реально побудовано на принципах студентоцентризму та академічної свободи. Форми та методи навчання і викладання в цілому сприяють досягненню заявлених</p>	<p>Обговорення питань викладання археології, музеєзнавства, пам'яткознавства відбувалось під час круглого столу, що проходив у рамках конференції «Археологія та музейна справа в системі освіти та науки» в жовтні 2019 р., на який запрошувались учасники конференції, випускники та студенти кафедри; також було проведено опитування</p>

в ОНП цілей та ПРН. Інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання є доступною, зрозумілою та надається своєчасно усім учасникам освітнього процесу. Під час реалізації освітньої програми студентам реально забезпечено можливість поєднувати навчання і наукові дослідження. Зміст освіти за ОНП враховує власні наукові досягнення викладачів і сучасні вітчизняні, європейські та світові практики у галузі музеєзнавства та пам'яткознавства. ЗВО реально реалізує даній ОНП принцип інтернаціоналізації освітньої діяльності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Випускова кафедра та деканат регулярно проводять опитування студентів ОНП щодо якості освітнього процесу з окремих дисциплін та ОП загалом. Проте студенти недостатньо долучалися до обговорення ОНП і процедур її перегляду. Радимо активізувати участь здобувачів освіти в процедурах обговорення та майбутнього перегляду ОНП. У таблиці 3 в графі «Методи навчання» насправді подано форми навчання (лекція, семінар, самостійна робота). Радимо внести зміни та прописати саме методи (наприклад: словесний, усний, візуальний, інтерактивний тощо).

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Освітній процес за даною ОНП в цілому відповідає підкритеріям 1-4 даного критерію та забезпечує реалізацію цілей, формування фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання. Водночас активізації потребує

здобувачів за ОП. Анкети та програма конференції були надані членам ЕГ.

В сучасній педагогіці існують різні підходи щодо класифікації методів навчання у вищій освіті. На нашу думку, назви «лекція», «семінарське/практичне заняття», «самостійна робота» краще відображають суть взаємодії викладача та студента.

Таким чином підстав для зниження оцінки за цим критерієм до рівня В немає, а зважаючи на сильні сторони програми, зокрема відмічені принципи студентоцентризму, академічної свободи, інтернаціоналізації, можливості для здобувачів поєднувати навчання та наукові дослідження, вважаємо що належним для неї рівнем оцінки за Критерієм 4 є А.

	<p>участь здобувачів освіти в процедурах обговорення та майбутнього перегляду ОНП. У тексті профілю ОНП слід коректно прописати методи навчання.</p>	
<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:</p>	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5. У ЗВО та на ОНП визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, які доступні та зрозумілі для усіх учасників освітнього процесу та забезпечують об'єктивність оцінювання навчальних досягнень студентів. Дотримання правил академічної доброчесності у ЗВО врегульовано локальними нормативними актами. З певною обережністю можна говорити, що протягом багатьох років у КНУ імені Т. Шевченка сформувалась певна культура академічної доброчесності яку адміністрація та академічний персонал, із залученням здобувачів освіти та студентського самоврядування, прагнуть зробити частиною внутрішньої культури якості освіти, і зокрема на ОНП «Музеєзнавство, пам'яткознавство».</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5. У відомостях про самооцінювання ОНП відсутній опис формування принципів дотримання академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти на ОНП як системи. Некоректною є згадка про заохочення здобувачів до проведення самостійного дослідження «при оцінюванні студентських курсових робіт, рефератів вищі бали мають роботи, в яких продемонстрована власна думка студентів, які мають характер самостійного наукового дослідження». Здобувачі освіти мають знаходитися в рівних умовах. Радимо запровадити на ОНП моніторинг обізнаності здобувачів вищої освіти з процедурами проведення</p>	<p>У відомостях самооцінювання критерію 5 підкритерію 4 зазначено «Питання стандартів академічної доброчесності, процедур їх дотримання висвітлені в пунктах 9 та 10 Положення про організацію освітнього процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf та Етичному кодексі університетської спільноти http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf. Ці документи передбачають відповідальність за порушення стандартів академічної доброчесності як здобувачами вищої освіти, так і науково-педагогічними працівниками.</p> <p>Дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» аналізує питання порушення прав інтелектуальної власності, санкції за виявлені випадки плагіату.»</p> <p>На момент заповнення форми самооцінювання в КНУТШ було розроблено, але ще остаточно не затверджено Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату. На момент виїзної експертизи це Положення було затверджено та оприлюднено </p>

	<p>контрольних заходів і механізмів оскарження процедури або результатів контролю.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 5.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.</p> <p>Контрольні заходи оцінювання здобувачів вищої освіти за ОП є чіткими, зрозумілими та дозволяють об'єктивно оцінити рівень навчальних досягнень, а правила академічної доброчесності урегульовані та дотримуються. Процедура перевірки робіт на дотримання їх авторами правил академічної доброчесності уніфікована для всього ЗВО на основі програмного продукту «Unichesk». Разом із цим обізнаність здобувачів вищої освіти щодо процедур дотримання академічної доброчесності має резерви для покращення, а цільовий (окремий) моніторинг обізнаності здобувачів вищої освіти з процедурами проведення контрольних заходів і механізмів оскарження процедури або результатів контролю не проводився.</p>	<p>%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83-%D1%83-%D0%9A%D0%9D%D0%A3.pdf, члени ЕГ були про це проінформовані.</p> <p>Згадка про заохочення здобувачів до проведення самостійного дослідження «при оцінюванні студентських курсових робіт, рефератів вищі бали мають роботи, в яких продемонстрована власна думка студентів, які мають характер самостійного наукового дослідження» свідчить не про дискримінацію студентів, а про формування у них належного рівня навичок проведення самостійного дослідження.</p> <p>Про форми та методи контролю знань студентів за курсами студентів інформують на першому занятті з дисципліни. Протягом семестру відбувається активна комунікація між здобувачами та викладачами, в ході якого з'ясовується рівень обізнаності студентів про проведення контрольних заходів та механізми оскарження результатів контролю. Про це зазначено в формі самооцінювання та відповідних пунктах звіту експертів.</p> <p>Зауваження у звіті ЕГ, пункту 1 цього критерію «Під час бесіди з студентами та НПП встановлено поодинокі випадки виникнення непорозумінь щодо оцінювання навчальних досягнень студентів різними викладачами у випадку, коли лекції читав один викладач, а семінари проводив інший. Ці ситуації успішно вирішувались шляхом порозуміння між</p>
--	--	---

		<p>здобувачами освіти, НПП і завідувачем кафедри» відноситься до навчання за іншими ОП на попередньому бакалаврському рівні навчання, оскільки на даній ОП не відбувається розподілу форм контролю по дисципліні між викладачами, тобто один і той же викладач повністю забезпечує всі форми навчання та методи контролю по дисциплінам (читає лекції, веде семінарські/практичні заняття, оцінює самостійну роботу, проводить підсумкове оцінювання у вигляді іспиту чи заліку). На нашу думку, це дає можливість організувати виклад матеріалу за темами (звернути увагу на аспекти, які потрібно більш глибоко розібрати), формує повну картину про знання та вміння здобувачів, дозволяє уникнути порозумінь та поставити достовірні оцінки.</p>
<p>Критерій 6. Людські ресурси:</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 6: Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6. Професійна кваліфікація викладацького складу, задіяного у реалізації освітньої програми забезпечує реалізацію визначених в даній ОНП цілей, набуття здобувачами освіти фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання. Процедура конкурсного добору викладачів є прозорою та дозволяє забезпечити необхідний рівень професійного розвитку для якісної реалізації програми. Керівництво закладу сприяє професійному розвитку викладачів через процедуру підвищення їх професійної кваліфікації (зокрема і в закордонних організаціях-партнерах), стимулюючи викладачів морально та матеріально, (із врахуванням усіх показників викладацької активності). Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо</p>	<p>Конкурсний добір викладачів в Київському національному університеті відбувається на основі Порядку конкурсного відбору на посади науково-педагогічних працівників http://senate.univ.kiev.ua/?p=184. Оголошення про конкурс публікуються на сайті Вченої ради Університету http://senate.univ.kiev.ua/?cat=9. Відповідно до порядку обговорення та затвердження кандидатур відбуваються на засіданні кафедри, Вченої ради історичного факультету, Вченої ради Університету.</p>

	<p>удосконалення у контексті Критерію 6. Під час проведення конкурсів на заміщення вакантних посад викладачів кількість кандидатур на вакантні посади не завжди є конкурентною (два і більше кандидати). Перешкодою на шляху ширшого залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців до проведення аудиторних занять на ОНП є дефіцит фонду погодинної оплати праці.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 6. Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6. Професійна кваліфікація викладацького складу, задіяного у реалізації освітньої програми забезпечує реалізацію визначених в даній ОНП цілей, набуття здобувачами освіти фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання. Разом із тим процедура конкурсного відбору на заміщення вакантних посад викладачів не завжди є конкурентною, а основною перешкодою на шляху ширшого залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців до проведення аудиторних занять на ОНП є дефіцит фонду погодинної оплати праці.</p>	
<p>Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 7: Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7. ЗВО відрізняється високим рівнем організації освітнього середовища, зокрема й на даній ОНП. Тут реально функціонують структури із забезпечення соціальної та психологічної підтримки, етичного та культурного розвитку, сприяння працевлаштуванню, реалізації академічної мобільності. Наявне повне</p>	<p>На нашу думку, дане зауваження не стосується Критерію 7 та організації освітнього процесу. Заходи, що організовуються студентами (в тому числі здобувачами даної ОП) проводяться поза освітнім процесом, є проявами їх громадської активності. Надання дозволів на подібні заходи регулюється внутрішніми документами КНУТШ. Таким чином підстав для зниження оцінки за цим критерієм до рівня В немає, а зважаючи на сильні</p>

	<p>забезпечення матеріально-технічною базою здобувачів вищої освіти для набуття компетентностей передбачених ОНП. Наявний вільний та безкоштовний доступ до електронних баз даних, інформаційних ресурсів, навчально-методичних матеріалів. Забезпечено умови для навчання студентів із особливими освітніми потребами. Існує постійна підтримка здобувачів вищої освіти з боку професорсько-викладацького складу випускової кафедри, кураторів груп.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.</p> <p>Рекомендовано доопрацювати модель оформлення дозволів на забезпечення приміщень і технічного супроводу для проведення заходів студентами і представниками студентського самоврядування. Ця модель морально застаріла, не відповідає принципам студентоцентричного навчання та потребує перегляду алгоритму вирішення подібних питань.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 7.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.</p> <p>Освітнє середовище та матеріальні ресурси в цілому забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання. Однак існують певні недоліки у вигляді застарілої моделі оформлення документації для організації технічного супроводу при проведенні певних заходів за участю студентів.</p>	<p>сторони програми, високий рівень організації освітнього середовища та хорошу матеріально-технічну базу, вважаємо що належним для неї рівнем оцінки за Критерієм 7 є А.</p>
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості</p>	<p>Загальний аналіз щодо Критерію 8:</p> <p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.</p> <p>У ЗВО встановлено чіткі правила дотримання</p>	<p>Як вже зазначалося вище, зауваження щодо неузгодженості поточного та підсумкового контролю різними викладачами відноситься до навчання за іншими ОП на попередньому бакалаврському рівні,</p>

<p>освітньої програми:</p>	<p>забезпечення якості освіти, якими керується заклад під час реалізації ОНП. Викладачі випускової кафедри знаходиться у постійному контакті зі студентами та іншими стейкхолдерами щодо виявлення недоліків і сильних сторін ОНП. Протягом останніх років у колективі КНУ імені Т. Шевченка докладають зусиль для формування, на основі існуючих традицій, внутрішньої культури якості освіти, проявом якої є високий фаховий рівень випускників.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.</p> <p>ведуть семінарські (практичні) заняття рекомендуємо удосконалити систему оцінювання знань студентів з дисциплін ОНП у частині поточного та підсумкового контролю.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 8.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.</p> <p>Процедури забезпечення якості освіти у ЗВО є реальними і відбуваються з урахуванням зауважень та побажань різних категорій стейкхолдерів. Проте не до кінця врегульованою є система підходів до оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти ОНП у частині поточного і підсумкового контролю з окремих дисциплін.</p>	<p>оскільки на даній ОП не відбувається розподілу форм контролю по дисципліні між викладачами, тобто один і той же викладач повністю забезпечує всі форми навчання та методи контролю по дисциплінам (читає лекції, веде семінарські/практичні заняття, оцінює самостійну роботу, проводить підсумкове оцінювання у вигляді іспиту чи заліку). На нашу думку, це дає можливість організувати виклад матеріалу за темами (звернути увагу на аспекти, які потрібно більш глибоко розібрати), формує повну картину про знання та вміння здобувачів, дозволяє уникнути порозуміння та поставити достовірні оцінки.</p> <p>Таким чином підстав для зниження оцінки за Критерієм 8 до рівня В немає</p>
<p>Критерій 9. Прозорість та публічність:</p>	<p>Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.</p> <p>Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу чітко визначені в офіційних документах і розміщені на офіційному сайті ЗВО у вільному доступі. В процесі формування ОНП ЗВО оприлюднював відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій від</p>	<p>Ще на стадії підготовки документів для ліцензування ОП було проведено круглий стіл на тему «Культурна спадщина України: дослідження, музеєфікація, охорона та збереження», на якому були присутні випускники кафедри та представники роботодавців (детальніше http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=article&id=302:kruhlyi-stil-na-</p>

	<p>стейкхолдерів. ЗВО оприлюднює точну та достовірну інформацію про ОНП в повному обсязі, а всі зацікавлені сторони мають можливість з нею ознайомитись.</p> <p>Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.</p> <p>В ході зустрічей експертної групи зі стейкхолдерами не вдалося встановити наявність реальних підтверджуючих документів матеріалів (окрім рецензій на ОНП розміщених в ЄДБО) щодо проведення анонімних опитувань та письмових звернень із пропозиціями та зауваженнями відносно змісту майбутньої ОНП.</p> <p>Рівень відповідності Критерію 9.</p> <p>Рівень В</p> <p>Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.</p> <p>ЗВО підтримує достатній рівень прозорості та публічності основних документів, якими забезпечується регулювання освітнього процесу та реалізація даної ОНП. Разом з тим відсутні формальні підтвердження взаємодії проектної групи з розробки ОНП з стейкхолдерами відносно попереднього обговорення проекту ОНП.</p>	<p>temu-kulturna-spadshchyna-ukrayiny-doslidzhennia-muzeifikatsiia-okhorona-ta-zberezhennia&catid=19&Itemid=117). Серед проблем, що пропонувались до обговорення були особливості та складності підготовки фахівців музейчиків та пам'яткознавців.</p> <p>Як вже зазначено вище обговорення питань викладання археології, музеєзнавства, пам'яткознавства відбувалось під час круглого столу, що відбувся в рамках конференції «Археологія та музейна справа в системі освіти та науки» в жовтні 2019 р., на який запрошувались учасники конференції, випускники та студенти кафедри; також було проведено опитування здобувачів за ОП.</p> <p>Крім того, укладено низку договорів та меморандумів про співпрацю Історичного факультету з різними зацікавленими установами (Національний музей історії України, Національний музей історії України в Другій світовій війні, Історико-культурний заповідник «Меджибіж», Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Міністерство культури України та ін.), які були надані ЕГ. За цими договорами передбачено співпрацю і в питаннях організації та оцінювання освітнього процесу.</p> <p>Опис освітньої програми було оприлюднено на сайті кафедри археології та музеєзнавства під час вступної кампанії 2018 р. http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=284&Itemid=181</p> <p>На даний момент не було висловлено суттєвих зауважень та пропозицій відносно змісту ОП.</p>
<p>IV. Інші спостереження</p>	<p>На ОНП практикується залучення студентів до формування нової нормативно-правової бази в умовах</p>	<p>Як вже зазначалося вище, укладено низку договорів та меморандумів про співпрацю Історичного</p>

	<p>структурного реформування пам'яткоохоронної сфери. НПП та структурні підрозділи на постійній основі проводять моніторинг щодо баз практик, можливості стажування, грантових та інших наукових проектів, де здобувачі вищої освіти матимуть змогу отримати знання, вміння та навички специфічних, інноваційних методик у сфері музеєзнавства та пам'яткознавства. Викладачі, які працюють на ОНП мають досвід міжнародної співпраці з музейними установами та ЗВО країн Європи та світу. Рекомендовано формалізувати співпрацю між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та музейними закладами, суб'єктами діяльності у пам'яткоохоронній сфері як в Україні так і за кордоном, що значно б спростило процес залучення здобувачів вищої освіти даної ОНП та викладачів до реалізації конкретних проектів, проходження наукового стажування та навчальних практик, залучення спеціалістів-практиків у галузі музеєзнавства та пам'яткоохоронної діяльності освітньої діяльності в рамках ОНП.</p>	<p>факультету з різними зацікавленими установами (Національний музей історії України, Національний музей історії України в Другій світовій війні, Історико-культурний заповідник «Меджибіж», Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Міністерство культури України та ін.), які були надані ЕГ. За цими договорами передбачено співпрацю в цілій низці аспектів: реалізація освітнього процесу, проведення практики студентів та стажування викладачів, організація спільних наукових та популяризаторських заходів тощо.</p>
--	--	---